

Blahopřání Aleně Kalinové

V oblasti české tradiční lidové výtvarné kultury není myslím odborníka, který by neznal etnografku PhDr. Alenu Kalinovou, kurátorku Etnografického ústavu Moravského zemského muzea v Brně (dále jen EÚ MZM).

Měla jsem příležitost poznat ji už jako studentka Ústavu evropské etnologie Filosofické fakulty Masarykovy Univerzity při psaní diplomové práce na téma *Zobrazování českých zemských patronů v lidovém a zlidovělém umění*, kdy se ujala role mé oponentky. Předtím jsme společně hledaly ve fondech EÚ MZM artefakty pro dokumentaci mé práce. S velkou pečlivostí mi předváděla kolekce keramiky, skla, malby a malby na skle, ceroplastik, plastik a děl dovednosti, o něž celý profesní život pečovala. Pro mě to byla cenná zkušenost i uvědomění, že být badatelkou snažící se pochopit výzkumné téma do šířky i hloubky je cesta, kterou bych ráda šla. Dnes jsem vděčná, že jsem roku 2020 mohla nastoupit do EÚ MZM a postavit se před velký úkol – postupně přebírat právě její fondy.

Před deseti lety blahopřály oslavenkyni k jejím šedesátinám archeoložka Zdeňka Měchurová (Kytička Aleně Kalinové. *Národopisný věstník* 1/2015) a dlouholetá kolegyně z EÚ MZM, Jarmila Pechová (Jubilantka Alena Kalinová. *Národopisná revue* 1/2015), které připojily její bibliografii z let 2004–2014. Pokusím se na ně navázat.

Alena Kalinová se narodila 6. 1. 1955 v Brně a celý život prožila v Olomučanech na Blanensku. Po absolutoriu studia etnografie a dějin umění na Filosofické fakultě UJEP v Brně (1974–1980) krátce působila jako kurátorka na oddělení architektury v Muzeu Města Brna na Špilberku. Od roku 1981 pracuje jako kurátorka sbírek lidového umění v EÚ MZM.

V profesní bibliografii jubilantky můžeme vysledovat několik vyhraněných okruhů, o nichž psaly již mé předchůdkyně. Jedná se především o celoživotní zaměření na obor lidové a zlidovělé keramiky. Vedle toho se soustředila na podmalby na skle a přispěla k jejich výzkumu a katalogizaci. V neposlední řadě se věnovala dějinám etnografie, jejího muzejnictví a sběratelství.

Zmíněným oblastem zasvětila i posledních deset let práce, které se nesou v duchu realizace velkých publikačních i výstavních počinů. Keramologické bádání a kontakty se zahraničními badateli zúročila při vzniku knih – *Posthabánské keramické umenie* (Budapest 2016) a *European Faience and Maiolica in the Collection of the Silesian Museum 1380–1853* (Opava 2021). Výsledkem studia mimořádných fondů keramiky EÚ MZM se staly dva reprezentativní katalogy – *Novokřtěnská, habánská a posthabánská fajáns v Moravském zemském muzeu 1600–1765* (Brno 2017) a nejnověji *Moravská lidová fajáns 1750–1880 v Moravském zemském muzeu v Brně* (Brno 2023), který získal cenu České národopisné společnosti.

K uplatnění mnohaletých odborných zkušeností Aleny Kalinové došlo při otevření stálé národopisné expozice EÚ MZM v dubnu 2021, k níž vyšel stejnojmenný katalog – *Lidová kultura na Moravě v zrcadle času* (Brno 2021). Nejenže se zasloužila o zpracování části lidové výtvarné kultury, je také autorkou osmnácti katalogových hesel zajímavých nebo pro lidovou kulturu příznačných výtvarných artefaktů (habánské přibory, cechovní džbány, kamnářská plastika, koutní hrnce, malba, podmalba na skle, dřevěná plastika, skleněné výrobky atd.).

K tomu se podílela coby kurátorka na přípravě dalších výstav jako *Za humny: Blatnice pod Svatým Antonínkem. Prezence regionů, měst a obcí Moravy* (Brno 2017) a *Pozapomenutý odkaz novokřtěnců. Keramická výroba a nožířství* (Brno 2022). Měla příležitost spolupracovat rovněž na větších výstavních projektech (*100. výročí vzniku samostatného Československa. Tradiční lidová kultura: výkladní skříň státu, vděčný symbol národa* nebo *Comenius 1592-1670. Doba mezi rozumem a šílenstvím. Jan Ámos Komenský a jeho svět*).

V letech 2017–2021 se Alena Kalinová zúčastnila přeshraničních grantových projektů INTERREG. Výsledkem společného projektu se západoslovenskou obcí Sobotíšť a Záhorským muzeem ve Skalici s názvem *Po stopách habánů* se stala realizace stálé expozice v rekonstruovaném Habánském sklepu ve Vacenovicích (okr. Hodonín). V rámci projektu *Tradice jedné hranice* s rakouskými partnery zpracovala keramickou produkci na Znojemsku od středověku do 20. století.

V uplynulém desetiletí se Alena Kalinová pravidelně zúčastňovala mezinárodních i domácích konferencí a seminářů. S příspěvky o podmalbách na skle každoročně (kromě covidových let) vystoupila na setkání *Hinterglassymposion* v rakouském Sandlu. O keramice jezdila přednášet do západoslovenské Modry na odborný seminář organizovaný v rámci akce *Keramická Modra – Slávnosti hlíny*.

Z tuzemských setkání jmenujme konference pořádané Komisí pro lidové obyčeje České národopisné společnosti, Subkomisí pro lidové obyčeje Mezinárodní komise pro studium lidové kultury v Karpatech a Slováckým muzeem v Uherském Hradišti, které projednávaly témata *Erotika v lidové kultuře* (2016, 2017), *My a oni* (2018, 2019), *Tradiční kulturní kontexty pití alkoholu* (2021) nebo *Barva v lidové kultuře* (2022, 2023). Autorčiny příspěvky byly publikovány ve sbornících z uvedených akcí.

V sledovaném období patřila k její pracovní náplni rovněž recenzní a posudková činnost. Recenzovala nové publikace z oblasti keramiky, byla přizvána k lektorování publikací s tematikou keramiky a lidové výtvarné kultury, vyjadřovala se k návrhům na zařazení dokladů keramické produkce do krajských a státních seznamů nehmotného kulturního dědictví. Pro radu se na ni obraceli badatelé z řad studentů, pedagogů a kolegů z různých historických věd, ale i sběratelé, galeristé a starožitníci.

Jubilantka patří ve svém oboru k výrazným osobnostem. Je to ale také velmi vstřícná kolegyně, jež neodmítne pomoc. Bere zadané úkoly velmi vážně a nebojí se čelit náročným a dlouhodobým výzvám. A také umí odmítnout vše, co jí nedává smysl, anebo nemá takovou hodnotu. Vnímám ji jako bystrého člověka s velkou odhodlaností postavit se za svůj názor. A zároveň ji vidím jako laskavou ženu s vtipem a nadhledem, se kterou se dají probírat jak hluboké myšlenky vědecké práce, tak třeba i rodina nebo zahrada.

Srdečně jí tedy do dalších let přeji spoustu radosti v pracovních i rodinných chvílích, hodně nadhledu, optimismu, humoru, lásky a hlavně zdraví.

Šárka Prokešová

Etnografický ústav MZM Brno

Výběrová bibliografie Aleny Kalinové (2016–2025)

Monografie

Posthabánské keramické umenie / A poszthabán kerámiaművészet. Budapest: Novella Kiadó, 2016, 319 s. (s M. Pastierikovou).

Novokřtěnská, habánská a posthabánská fajáns v Moravském zemském muzeu (1600–1765) / Anabaptist, Haban and Post-Haban Faience in the Moravian Museum (1600–1765). Brno: Moravské zemské muzeum, 2017, 287 s.

Příběh keramiky z Olomučan. Blansko: Muzeum Blanenska, 2017, 151 s. (s P. Komínkovou a P. Lesovou).

European Faience and Maiolica in the Collection of the Silesian Museum 1380–1853. Opava: Slezské zemské muzeum, 2021, 468 s. (s J. P. van Soestem a M. Janákem).

Moravská lidová fajáns 1750–1880 v Moravském zemském muzeu v Brně. Moravian Folk Faience 1750–1880 in the Moravian museum in Brno. Brno: Moravské zemské muzeum, 2023, 610 s.

Kapitoly v knihách

Das Töpferhandwerk in Kunštát na Moravě. In: Grunwald, Lutz (ed.): *Den Töpfern auf den Spur – Orte der Keramikherstellung im Licht der neuesten Forschung.* 46. Internationales Symposium Keramikforschung des Arbeitskreises für Keramikforschung und des Römisch-Germanischen Zentralmuseums Mainz vom 16. bis zum 20. September in Mayen. Mainz: Verlag des Römisch-Germanischen Zentralmuseums, 2015, s. 375–382.

Motiv vinné révy na lidových fajánsích. In: Kol.: *Velkobílovičtí vinaři. Z historie a současnosti velkobílovičského vinařství.* Brno: Muzejní a vlastivědná společnost v Brně, 2017, s. 158–163.

- Poselství příběhu o sv. Jenověě Brabantské v lidových podmalbách na skle. In: Číhal, Petr (ed.): *Erotika v Lidové kultuře*. Uherské Hradiště: Slovácké muzeum, 2018, s. 159-166.
- Odras víry v lidové výtvarné kultuře. Evangelické podmalby na skle. In: Číhal, Petr (ed.): *My a oni. Domáci a cizí v lidové tradici*. Uherské Hradiště: Slovácké muzeum, 2019, s. 229-240.
- Kazeta s příbory – Nádržka na vodu (lavabo). In: Stolárová, Lenka – Vlnas, Vít (eds.): *Comenius 1592-1670. Doba mezi rozumem a šílenstvím. Jan Ámos Komenský a jeho svět*. Brno – Ústí nad Labem: Moravské zemské muzeum – Fakulta umění a designu Univerzity J. Ev. Purkyně, 2020, s. 159-162.
- Odras pití alkoholu a kouření v keramické produkci. In: Číhal, Petr (ed.): *Tradiční kulturní kontexty pití alkoholu a kouření*. Uherské Hradiště: Slovácké muzeum, 2021, s. 105-116.
- Novokřtěnecké (habánské) příbory (s. 42-45) – Džbán kunštátského hrnčířského cechu z roku 1657 (s. 46-47) – Talíř s motivem stromu a vročením 1685 (s. 48-51) – Džbán s mlynářským znakem z roku 1785 (s. 66-69) – Čepák s rychtářskou scénou (s. 70-73) – Novokřtenci a zhotovování střešní krytiny (s. 74-77) – Džbán se znakem horníků (s. 78-81) – Podmalba na skle Nalezení sv. Jenověy (s. 86-88) – Dřevěná plastika Moravské orlice (s. 89-91) – Hrnec s motivem Ukřižovaného Krista (s. 98-99) – Kamnářská plastika lva (s. 103-105) – Malba na plátně Panny Marie Provodovské (s. 106-108) – Dřevěná plastika Panny Marie z vesnické kapličky (s. 118-120) – Výklenkový kachel s reliéfem Panny Marie (Immaculaty) (s. 121-123) – Montáž v láhvi-Narození Páně (s. 124-126) – Koutní hrnec s víkem (s. 130-133) – Svícen a krucifix ze stříbreného skla (s. 172-175) – Malované tabule Heřmana Landsfelda (s. 290-293). In: Beránková, Helena – Dvořáková, Hana (eds.): *Lidová kultura na Moravě v zrcadle času*. Brno: Moravské zemské muzeum, 2021.
- Moravská fajáns a porcelánový dekor / Moravian faience and porcelain decoration. In: Petrakovičová Šikulová, Agáta – Tarkayová, Viera (eds.): *Keramický dekor inšpirovaný porcelánom*. Zborník z medzinárodného odborného seminára konaného 9. septembra 2022 v Modre. Modra: SNM – Múzeum Ľudovíta Štúra, 2022, s. 53-61, 131-140.
- Podmalby na skle MGP v kontextu muzejních sbírek v českých zemích. In: Kafka, Luboš a kol.: *Ze svatého koutu světnic. Lidové podmalby na skle ze sbírky Muzea a galerie v Prostějově*. Prostějov: Muzeum a galerie, 2022, s. 30-32.
- Barva v lidovém výtvarném umění. Lidová fajáns. In: Číhal, Petr (ed.): *Barva v lidové kultuře*. Uherské Hradiště: Slovácké muzeum, 2023, s. 111-120.
- Keramika – Marie Kotrbová, roz. Procházková. In: Dedík Šidlíková, Zuzana (ed.): *ÚLUV 1945-1989. Řemeslo se značkou*. Bratislava: ÚLUV, 2025, s. 172-179, 254-255.

Studie a články

Nové poznatky o výzkumu novokřtěnecké keramiky v letech 1940–1945 v Moravském zemském muzeu. *Folia ethnographica* 49, 2015, č. 2, s. 101–124.

The Collection of Anabaptist (Hutterite) Ceramics in the Moravian Museum in Brno. *Acta Ethnographica Hungarica* 60, 2015, č. 2, s. 371–386.

Podíl soukromých sběratelů na utváření sbírek Etnografického ústavu Moravského zemského muzea. MUDr. Antonín Novotný (1890–1961). *Folia ethnographica* 50, 2016, č. 1, s. 39–50.

Novokřtenci na Moravě a jejich kulturní odkaz. *Národopisná revue* 26, 2016, č. 4, s. 265–271.

K osobnostem brněnského kulturního života. MVDr. Josef Dostál (1894–1970). In: *Brno v minulosti a dnes. Sborník příspěvků k dějinám a výstavbě Brna* 30. Brno: Archiv města Brna, 2017, s. 252–270, obr. příl. XX–XXV (s H. Jordánkovou).